

ฟ้าทะลายโจร

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall.ex Nees

ชื่อสามัญ : Kariyat , The Creat

วงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่ออื่น : หญ้าก้านงู (สงขลา) น้ำลายพังพอน ฟ้าละลายโจร (กรุงเทพฯ)

ฟ้าสาบ (พม่า) เขยตายยายคลุม สามสิบสี่ (ร้อยเอ็ด) เมฆทะลาย (ยะลา) ฟ้าสะท้อน (พัทลุง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก สูง ๓๐-๗๐ ซม. ทุกส่วนมีรสขม กิ่งเป็นใบสี่เหลี่ยม ใบ เดี่ยว แผ่นใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ดอก ช่อ ออกที่ปลายกิ่งและซอกใบ ดอกย่อย กลีบดอกสีขาว โคนกลีบติดกัน ปลายแยก ๒ ปาก ปากบนมี ๓ กลีบ มีเส้นสีม่วงแดงพาดอยู่ ปากล่างมี ๒ กลีบ ผล เป็นฝัก เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล แตกได้ ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก

ส่วนที่ใช้ : ทั้งต้น ใบสด ใบแห้ง ใบจะเก็บมาใช้เมื่อต้นมีอายุได้ ๓-๕ เดือน

สรรพคุณ

มี ๔ ประการคือ

๑. แก้ไข้ทั่ว ๆ ไป เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่
๒. ระวังอาการอักเสบ พวกไอ เจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิล หลอดลมอักเสบ ขับเสมหะ รักษาโรคผิวหนัง
๓. แก้ติดเชื้อ พวกทำให้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด และแก้กระเพาะลำไส้อักเสบ
๔. เป็นยาขมเจริญอาหารและการที่ฟ้าทะลายโจรมีสรรพคุณ ๔ ประการนี้ จึงชวนให้เห็นว่า

ตัวยาต้นนี้ เป็นยาที่สามารถนำไปใช้กว้างขวางมาก จากเหตุผลที่ฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์

ระงับการติดเชื้อหรือระงับการเจริญเติบโตของเชื้อโรคได้

ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

ใบฟ้าทะลายโจร มีสารเคมีประกอบอยู่หลายประเภท แต่ที่เป็นสาระสำคัญในการออกฤทธิ์ คือ สารกลุ่ม Lactone คือ

๑. สารแอนโดรกราโฟไลด์ (andrographolide)
๒. สารนีโอแอนโดรกราโฟไลด์ (neo-andrographolide)
๓. ๑๔-ดีออกซีแอนโดรกราโฟไลด์ (๑๔-deoxy-andrographolide)

ฟ้าทะลายโจรเป็นยาเก่าแก่ของประเทศจีน ที่ใช้ในการแก้ไข้ แก้อักเสบ และรักษาโรคบิด การวิจัยด้านเภสัชวิทยาพบว่า ฟ้าทะลายโจรสามารถยับยั้ง เชื้อแบคทีเรียอันเป็นสาเหตุของการเป็นหนองได้ และมีการศึกษาวิจัยของโรงพยาบาลบาราตนาสุราษฎร์ ถึงฤทธิ์ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงและบิด แบคทีเรีย เปรียบเทียบกับ เตตราซัยคลิน ในผู้ป่วย ๒๐๐ ราย อายุระหว่าง ๑๖-๕๕ ปี ได้มีการเปรียบเทียบระยะเวลาที่ถ่ายอุจจาระเหลว จำนวนอุจจาระเหลว น้ำเกลือ ที่ให้ทดแทนระหว่างฟ้าทะลายโจรกับเตตราซัยคลิน พบว่าสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ลดจำนวนอุจจาระร่วงและจำนวนน้ำเกลือที่ให้ทดแทนอย่างน่าพอใจ แม้ว่าจากการทดสอบทางสถิติ จะไม่มีความแตกต่างโดยนัยสำคัญก็ตาม ส่วนการลดเชื้ออหิวตไทรคในอุจจาระ ฟ้าทะลายโจรไม่ได้ผลดีเท่าเตตราซัยคลิน นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลชุมชนบางแห่งได้ใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาอาการเจ็บคอได้ผลดีอีกด้วย มีฤทธิ์เช่นเดียวกับเพนิซิลินเมื่อเทียบกับยาแผนปัจจุบัน เท่ากับเป็นการช่วยให้มีผู้สนใจทดลองใช้ยานี้รักษาโรคต่าง ๆ มากขึ้น

วิธีและปริมาณที่ใช้

๑. ถ้าใช้แก้ไข้เป็นหวัด ปวดหัวตัวร้อน

ใช้ใบและกิ่ง ๑ กำมือ (แห้งหนัก ๓ กรัม สดหนัก ๒๕ กรัม) ต้มน้ำดื่มก่อนอาหารวันละ ๒ ครั้ง เช้า-เย็น หรือเวลามีอาการ

๒. ถ้าใช้แก้ท้องเสีย ท้องเดิน เป็นบิดมีไข่

ใช้ทั้งต้นหรือส่วนทั้ง ๕ ของฟ้าทะลายโจร ผึ่งลมให้แห้ง หั่นชิ้นเล็ก ๆ ประมาณ ๑ กำมือ (หนักประมาณ ๓-๔ กรัม) ต้มเอาน้ำดื่มตลอดวัน

ตำรับยาและวิธีใช้

๑. ยาขงมีวิธีทำดังนี้

- เอาใบสดหรือแห้งก็ได้ ประมาณ ๕-๗ ใบ แต่ใบสดจะดีกว่า
- เติมน้ำเดือดลงจนเกือบเต็มแก้ว
- ปิดฝาทิ้งไว้ประมาณครึ่งชั่วโมง หรือพอรยาอุ่น แล้วรินเอามาต้ม ขนาดรับประทานครั้งละ ๑ แก้ว วัน

ละ ๓-๔ ครั้ง ก่อนอาหาร, ก่อนนอน

๒. ยาเม็ด (ลูกกลอน) มีวิธีทำดังนี้

- ตัดใบสดมาล้างให้สะอาดผึ่งในที่ร่ม ห้ามตากแดด ควรผึ่งในที่มิดมโกรก ใบจะได้แห้งเร็ว
- บดเป็นผงให้ละเอียด
- บั่นกับน้ำผึ้ง หรือน้ำเชื่อม เป็นเม็ดขนาดเท่าเม็ดถั่วเหลือง (หนัก ๒๕๐ มิลลิกรัม) แล้วผึ่งลมให้แห้ง

เพราะถ้าบั่นรับประทานขณะที่ยังเปียก

อยู่จะขมมาก ขนาดรับประทานครั้งละ ๔-๑๐ เม็ด วันละ ๓-๔ ครั้ง ก่อนอาหาร, ก่อนนอน

๓. แคปซูล มีวิธีทำคือ

แทนที่ผงยาที่ได้จะบั่นเป็นยาเม็ด กลับเอามาใส่ในแคปซูล เพื่อช่วยกลบรสขมของยา แคปซูล ที่ใช้ขนาดเบอร์ ๒ (ผงยา ๒๕๐ มิลลิกรัม) ขนาดรับประทานครั้งละ ๓-๕ แคปซูล วันละ ๓-๔ ครั้ง ก่อนอาหาร ก่อนนอน

๔. ยาทิงเจอร์หรือยาดองเหล้า

เอาผงแห้งใส่ขวด แห่สุราที่แรง ๆ เช่น สุราโรง ๔๐ ดีกรี ถ้ามี alcohol ที่รับประทานได้ (Ethyl alcohol) จะดีกว่าเหล้า แห่พอให้ท่วมยาขึ้นมาเล็กน้อย

น้อย ปิดฝาให้แน่น เขย่าขวดวันละ ๑ ครั้ง พอลบ ๗ วัน จึงกรองเอาแต่น้ำ เก็บไว้ในขวดให้สะอาด ปิดสนิท รับประทานครั้งละ ๑-๒ ช้อนโต๊ะ (รสขมมาก) วันละ ๓-๔ ครั้ง ก่อนอาหาร

๕. ยาผงใช้สูดดม

คือเอาผงที่บดละเอียด มาใส่ขวดหรือกล่องยา ปิดฝาเขย่าแล้วเปิดฝาดออก ผงยาจะเป็นควันลอยออกมา สูดดมควั่นนั้นเข้าไป ผงยาจะติดที่คอทำให้ยาไปออกฤทธิ์ที่คอโดยตรง ช่วยลดเสมหะ และแก้เจ็บคอได้ดี วิธีที่ดีกว่านี้คือวิธีเป่าคอ กวาดคอ หรือรับประทานยาขง ตรงที่คอจะรู้สึกขมเล็กน้อย ไม่ทำให้ขยายเวลาใช้ ใช้สะดวกและง่ายมาก ประโยชน์ที่น่าจะได้รับเพิ่มก็คือ ผงยาที่เข้าไปทางจมูก อาจจะช่วยลดน้ำมูก และช่วยฆ่าเชื้อที่จมูกด้วย

ขนาดที่ใช้

สูดดมบ่อย ๆ วันละหลาย ๆ ครั้ง ถ้ารู้สึกคลื่นไส้ให้หยุดยาไปสักพัก จนความรู้สึกนั้นหายไป จึงค่อยสูดใหม่

ข้อควรระวังเกี่ยวกับตำรับยา

สารแอนโดรกราโฟไลด์ (Andrographolide) สารในต้นฟ้าทะลายโจร ละลายในแอลกอฮอล์ได้ดีมาก ละลายในน้ำได้น้อย ดังนั้นยาทิงเจอร์ หรือยาดองเหล้าฟ้าทะลายโจร จึงมีฤทธิ์แรงที่สุด ยาขงมีฤทธิ์แรง

รองลงมา ยาเม็ดมีฤทธิ์อ่อนที่สุด

ข้อควรระวัง

บางคนรับประทาน ยาฟ้าทะลายโจร จะเกิดอาการปวดท้อง ท้องเสีย ปวดแหว เวียนหัว แสดงว่าแพ้ยา ให้หยุดยา และเปลี่ยนไปใช้อื่น หรือลดขนาดรับประทานลง

